Thomas <de Aquino>: Summa theologiae: Pars secunda: prima pars
Mainz: Peter Schoeffer, 8. Nov. 1471 Seite 122

senſitiuum qui eſt formalis in ira. ſ; pfectū iudi-
ciū rōnis paſſio ire p̄occupat q̄n nō pfecte rōem
audiens ꝓpter ꝯmotionē caloris velociter impel
lentis que eſt materialis in ira. et quātū ad hoc
impedit iudiciū rōnis. ¶ Ad .ij. dōm ꝙ iracun-
dus dr̄ eſſe manifeſtus non qꝛ manifeſtū ſit ſibi
quid facē debeat. ſ; qꝛ manifeſte opatur nō que-
rens aliquā occultacōnē. qd̄ ptim ꝯtingit ꝓpter
impedimentū rōnis que nō p̄t diſcernē quid ſit
occultandū ꝛ quid manifeſtandū. nec etiā exco-
gitare occultandi vias. ptim vero eſt ex ampli-
atione cordis q̄ ptinet ad magnanimitatē quaꝫ
facit ira. vnde ꝛ de magnīmo phūs dicit in .iiij.
eth. ꝙ eſt manifeſtus oditor et amator et mani-
feſte dicit et opatur. ꝯcupiſcentia aūt dr̄ eſſe la-
tens et inſidioſa qꝛ ut plurimū delcābilia q̄ con
cupiſcūtur hn̄t turpitudinē quādā et molliciē
in quibꝫ homo vult latere. in hijs aūt que ſūt vi-
rilitatis ꝛ excellentie cuius ſunt vindicte querit
homo manifeſtus eſſe. ¶ Ad .iij. dōm ꝙ ſic dc̄m
eſt motus ire a ratione incipit. et ideo ſm̄ idem
oppoſitio ꝯtrarij ad ꝯtrariū adiuuat iudiciū ra-
tionis ꝛ auget irā. cū eni quis hꝫ honorē vel diui-
tias ꝛ poſtea incurrit alicuius detrimētū illud de
trimentū apparet maius. tū ꝓpter vicinitatē cō
trarij. tū qꝛ erat inopinatū. et ideo cauſat maio
rem triſticiā. ſic etiā et magna bona ex inopina-
to venientia cauſant maiorē delcātionē ꝛ ſm̄ au-
gmentū triſticie p̄cedentis ꝯſequēter augetur et ira.

Ad .iiij. ſic ꝓceditur. videtur ꝙ ira
nō cauſet taciturnitatē. taciturnitas enim
locucōi oppōitur. ſ; p crementū ire uſq; ad lo-
cutionē puenitur utꝫ p gradus ire quos dn̄s aſ
ſignat. math. v. dicēs. qui iraſcitur fratri ſuo. et
qui dixerit fratri ſuo racha. et q̄ dixerit fratri ſuo
fatue. g° ira nō cauſat taciturnitatē ¶ P̄. ex hoc
ꝙ cuſtodia rōnis deficit. ꝯtingit ꝙ homo ꝓrum
pat ad v̄ba inordinata. vn̄ dr̄ ꝓū. xxv. ſic urbs
patēs et abſq; muroꝝ ambitu. ita vir qui non p̄t
cohibere in loquēdo ſpūm ſuū. ſ; ira maxime im
pedit iudiciū rōnis ut dc̄m ē. g° maxime vidr̄ ꝓ-
fluē in v̄ba inordinata. nō g° cauſat taciturnita
tē. ¶ P̄. math. xij. dr̄. ex abundantia cordis os
loquitur et p irā maxime cor pturbatur ut dc̄m
eſt. g° maxime cauſat locutionē. nō g° cauſat ta-
citurnitatē. ¶ Sꝫ ꝯtra ē ꝙ greg' dic in .v. mora.
ꝙ ira p ſilentiū clauſa intra mentē vehementius
eſtuat. Rn̄ſio. dōm ꝙ ira ſicut iam dc̄m eſt. et cū
rōne eſt. et impedit rōnē. et ex utraq; pte p̄t taci
turnitatē cauſare. ex pte quidē rōnis qn̄ iudiciū
rōnis intm̄ viget ꝙ et ſi nō cohibeat affectū ab
inordinato appetitu vindicte. cohibet tn̄ linguā
ab inordinata locutione. vnde greg'. dicit in .v.
mora. aliqn̄ ira pturbato aīo quaſi ex iudicio ſilē
tiū inducit. ex pte vero impedimēti rōis. qꝛ ſic
dc̄m eſt pturbacō ire uſq; ad exteriora membra
pducitur. et maxīe ad illa membra in quibꝫ ex-
p̄ſſius relucet veſtigiū cordis. ſicut in oculis et in
facie ꝛ in ligua. vn̄ ſic dc̄m ē ligua ſe ꝓpedit. faci
es igneſcit. exaſpātur oculi. p̄t g° eſſe tāta ptur-
bacō ire ꝙ oīno impediatur ligua ab vſu loquē
di et tunc ſequitur taciturnitas ¶ Ad .j. g° dō. ꝙ
augmentū ire qn̄q; eſt uſq; ad impediendū ra-
tionē a cohibicōe lingue. qn̄q; aūt vltra ꝓcedit
uſq; ad impediēdū motū lingue. et alioꝝ exteri
orū mēbroꝝ. Per hec patꝫ ſolutio ad .ij. ¶ Ad
.iij. dō. ꝙ pturbatio cordis qn̄q; p̄t ſupabūdare
uſq; ad h° ꝙ p inordinatū motū cordis impedia
tur motus exteriorū mēbroꝝ. et tūc cauſatur ta
citurnitas et immobilitas exteriorū membroꝝ
et etiā qn̄q; mors. ſi aūt nō fuerit tanta pturba
tio tūc ex abundantia pturbacōnis cordis ſeq̄-
tur oris locutio.

Poſt actus et paſſiones cōſiderādū ē
de p̄ncipijs hūanoꝝ actuū. Et p̄mo
de p̄ncipijs intrīſecis. ¶ Scd̄o de p̄nci
pijs extrīſecis. ¶ P̄ncipiū aūt intrīſe
cū eſt potentia ꝛ hitus. ſ; qꝛ de potentijs in p̄ma
pte dc̄m eſt. nūc reſtat de hitibꝫ ꝯſiderādum. Et
p̄mo quidē in gn̄ali. ¶ Scd̄o vero de virtutibꝫ ꝛ
vicijs. et alijs hmōi habitibꝫ que ſunt hūanoꝝ
actuū p̄ncipia in ſpāli. ¶ Circa ip̄os aūt hitus
in gn̄ali quatuor ꝯſideranda ſunt. ¶ Primo qui
dē de ip̄a ſbā habituū. ¶ Scd̄o de ſubiecto eoꝝ.
¶ Tercio de cauſa gn̄acōnis augmenti ꝛ corru-
pcōis eoꝝ. ¶ Quarto de diſtīctōe ip̄oꝝ. ¶ Cir-
ca p̄mū .iiij. querūtur. ¶ Prio vtrū hitus ſit q̄-
litas. ¶ Scd̄o vtrū ſit determinata ſpēs qualita
tis. ¶ Tercio vtrū habitus importet ordinē ad
actū. ¶ Quarto de neceſſitate habitus.

Ad .j. ſic ꝓceditur. vidr̄ ꝙ habitus nō ſit q̄
litas. dicit enim aug'. in li. lxxxiij. q̄onū. ꝙ
h° nomē habitus dc̄m eſt ab h° v̄bo qd̄ ē habere.
ſ; habere non ſolum pertinet ad qualitatem. ſed
etiā ad alia gn̄a. dicimur eni hr̄e etiā quātitatē
et pecuniā et alia hmōi. g° habitus nō ē qualitaſ
¶ P̄. habitus ponitur vnū p̄dicamētū utꝫ in li.
p̄dicamētoꝝ. ſ; vnū p̄dicamentū nō ꝯtinetur ſb̄
alio. g° hitus nō ē q̄litas. ¶ P̄. oīs hitus ē diſ-
poſicō ut dr̄ in p̄dicamētis. ſ; diſpoſicō ē ordo hn̄tiſ
ptes ut dr̄ in .v. meth. ſ; aūt ptꝫ ad p̄dicamētū ſi-
tus. g° hitus nō ē qualitas. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt. ꝙ phūs
dicit in p̄dicamētis ꝙ habitus ē qualitas de dif
ficili mobilis. Rn̄ſio. dōm ꝙ h° nomē habituſ
ab habendo eſt ſūptū. a quo quidē habitus du
pliciter deriuatur. vno quidē mō ſm̄ ꝙ hō vel q̄-
cūq; alia res dr̄ aliq̄d hr̄e. Alio modo ſm̄ ꝙ ali-
qua res aliquo mō ſe hꝫ in ſeip̄a vel ad aliq̄d ali
ud. Circa p̄mū aūt ꝯſiderādū ē. ꝙ hr̄e ſm̄ ꝙ dr̄
reſpcū cuiuſcūq; qd̄ hētur. ꝯūe ē ad diūſa gn̄a.
vnde et phūs inter poſtp̄dicamēta ponit hr̄e q̄
.ſ. diūſa gn̄a rerū ꝯſecūtur. ſic ſūt oppoſita ꝛ p̄us
et poſterius ꝛ alia hmōi. ſ; inter ea q̄ hn̄tur taliſ
vidr̄ eſſe diſtinctio. ꝙ quedaꝫ ſūt in quibꝫ nl̄ eſt
mediū inter hn̄s et id qd̄ hētur. ſic inter ſubie-
ctū ꝛ qualitatē et quātitatē nl̄ ē mediū. quedaꝫ
ſūt in quibꝫ ē aliquid mediū inter utrūq;. ſ; ſola
relatio. ſic dr̄ aliquis hr̄e ſociū vel amicū. quedā
vero ſūt inter que eſt aliquid mediū nō quidē
actio vel paſſio ſ; aliquid p modū actōis vel paſ
ſionis. put ſcꝫ vnū eſt ornans vel tegēs et aliud
ornatū aut tectū. vnde phūs dicit in .v. meth.

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-v-85/0122
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt